

Tadeusz Śliwa, *Dobrzański (Dobriański) Antoni Michał (1810–1877)* [w:] *Tekstowa kartoteka osobowa przemyslan*, po red. Anny Siciak – na stronie Przemyskiej Biblioteki Publicznej

Dobrzański (Dobriański) Antoni Michał (1810–1877), krypt.; A. D, Ant. D., A. D. iz W., A. D. iz Walawy, Ant. L. iz W., Antonij D. iz W., D., D. A., W., X. A. D., greckokatolicki proboszcz w Walawie, historyk Kościoła unickiego.

Urodził się 26 I 1810 w Bunowie k. Jaworowa w rodzinie unickiego proboszcza Michała i Marii z Fedorowiczów. Szkołę średnią ukończył we Lwowie, teologię w 1834 r. we Wiedniu, gdzie należał do kręgu miłośników liturgii słowiańskiej. W czasie tamtejszego pobytu zetknął się ze Słoweńcem B. Kopitarem wybitnym sławistą, który skierował jego zainteresowania na badanie przeszłości i kultury Rusinów. Pod ich wpływem u Dobrzańskiego dokonał się umysłowy przewrót: zarzucił dotychczasowe związki z Polakami i ich kulturą, stał się zwolennikiem tzw. moskalofilstwa – poglądu polityczno-kulturowego podkreślającego ścisły związek narodu ukraińskiego z moskiewskim i jego kulturą. Szerzeniu tego prądu, popularnego wśród dużej części zwłaszcza kleru greckokatolickiego w Galicji w drugiej połowie XIX w., poświęcił potem wiele wysiłku, pozostając mu wierny do końca życia. Po powrocie do kraju ożenił się i 29 III 1835 r. przyjął w Przemyślu święcenia kapłańskie. Zatrudniony początkowo w Małkowcach, został proboszczem w Walawie k. Przemyśla i pozostał tam do śmierci mimo kilku prób przeniesienia się na inną parafię. Zaraz po święceniach nauczał kleryków ostatniego kursu ruskiego Seminarium Duchownego w Przemyślu języka cerkiewnosłowiańskiego. W 1840

r. został członkiem komisji zarządzającej funduszem wdów i sierot po zmarłych kapłanach unickich, a w 1845 r. wizytatorem szkół ludowych w okręgu przemyskim pozamiejskim. W latach 1846–1865 był dziekanem przemyskim, egzaminatorem diecezjalnym w zakresie teologii pastoralnej i katechetyki (do 1868 r.), referentem do spraw szkolnych w konsystorzach biskupim. W 1857 r. został radcą sądu biskupiego do spraw małżeńskich. Dobrzański rozwijał ożywioną działalność polityczną, kulturalną i naukową. W Przemyśle był członkiem Rady Ruskiej, we Lwowie Ruskiej Matycy i Domu Narodnego. W latach 1861–1866 był posłem do Sejmu galicyjskiego, 1866–1869 członkiem Rady Powiatowej w Przemyśle. Rozwinął liczącą się działalność naukową i pisarską. W latach 1850–1856 redagował kalendarz „Peremyszlanyn”, w którym zamieszczał artykuły z historii Rusi. Już w 1837 r. wydał w Przemyśle *Gramatykę języka starosłowiańskiego* przydatną do jego wykładów w grekokatolickim Sem. Duch. (IV kurs), w ukraińskim przekładzie. Jako wybitny kaznodzieja opublikował prace o charakterze duszpasterskim: *Nauky cerkownyji na wsi nedeli cilocho roku dla żytelej siłskych* (Przemyśl 1860) poszerzone i wydane w dwóch częściach (Przemyśl 1861). Kazania te rozpowszechniał potem rząd carski w unickiej diec. chełmskiej podczas usuwania języka polskiego z nabożeństw cerkiewnych.

Najpoważniejszym dziełem naukowym, prócz licznych artykułów, była *Istorija jepyskopow trech sojedynennych jeparchij peremyszlskoj, samborskoj i sanockoj*, wyd. we Lwowie 1893 r., stanowiącym zbiorowe wydanie sylwetek ruskich biskupów przemyskich do końca XVIII w. publikowanych w „Peremy-

szlanynie”. Prócz ojczystego i polskiego języka znał łacinę, niemiecki i francuski. Swą – nie tylko – duszpasterską działalnością walnie przyczynił się do odrodzenia ukraińskiego życia narodowego w Galicji. Zmarł 10 VI 1877 r.

Bibliografia: Skruteń J., *Dobrzański (Dobriański) Antoni (1810–1877)*, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 5 (1939–1945), s. 265-266, tamże bibliogr. przedmiotowa; Śliwa T., *Dobrzański Antoni (1810–1877)*, w: *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 1 (1981), s. 405-407, tamże bibliogr. podmiotowa obejmująca 44 pozycje, ale niekompletna ze względu na trudności z dotarciem do XIX-wiecznych czasopism; Tenże, *Dobrzański Antoni (1810–1877)*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 3 (1979), k. 1373; Mikłoszicz F., Kopitor W., *Dobriański Antoni*, w: *Ukrajńska Radjańska encyklopedia*, t. 5, wyd. 2 (1980), s. 392; Ripeckij S., *Moskwofilstwo*, w: *Encyklopedia ukrajinoznawstwa*, t. 5, Lwów 1998 (repr.) s. 1652-1654; *Duch i rewnist. Władyka Snihurskij ta inszi peremyszljany*, Peremyszl 2002.